

Η δίωξη της Εκκλησίας υπό τον Χρυστόφ: πέντε ιστορίες

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#) / [Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#)

Την ημέρα της εορτής τής Αγίας Σκέπης τής Θεοτόκου, το 1964, έλαβε χώρα η ολομέλεια τής Κεντρικής Επιτροπής τού Κ.Κ.Σ.Ε., η οποία αφαίρεσε όλες τις εξουσίες από τον Γενικό Γραμματέα Νικήτα Χρυστόφ. Μια από τις συνέπειες αυτής τής εξέλιξης ήταν ότι ετέθη τέλος σε έναν από τούς σφοδρότερους διωγμούς στην πρόσφατη ιστορία τής Ρωσικής Εκκλησίας. Για τούς πιστούς ήταν ξεκάθαρο ότι η εξέλιξη αυτή είχε την υποστήριξη τής Παναγίας, δεδομένου ότι ο διωγμός διήρκεσε έξι ολόκληρα χρόνια, κι έδειχνε να μην έχει τέλος, σε σημείο που όλοι πίστευαν ότι μιά μέρα θα “έδειχναν στην τηλεόραση τον τελευταίο ιερέα”.

Ως ημερομηνία τής επίσημης έναρξης τής δίωξης μπορεί να θεωρηθεί η 16η Οκτωβρίου 1958, ημερομηνία κατά την οποία το Συμβούλιο Υπουργών τής ΕΣΣΔ υιοθέτησε αποφάσεις αναφορικά με την κατάσταση των μοναστηριών και τη

φορολογία εισοδήματος τής Εκκλησίας. Δώδεκα μέρες πριν το Συνέδριο, η Κεντρική Επιτροπή τού Κ.Κ.Σ.Ε. εξέδωσε ένα μυστικό διάταγμα “περί ελλείψεων στον τομέα τής επιστημονικής και αθεϊστικής προπαγάνδας”, δίνοντας εντολή σε όλα τα μέρη και τα σοβιετικά όργανα να εξαπολύσουν μια επίθεση στα όποια “θρησκευτικά απομεινάρια”.

Στα χρόνια τής δίωξης, ο αριθμός των ναών μειώθηκε στο ήμισυ κι αυτός των μοναστηριών στο ένα τρίτο. Περισσότεροι από 1.200 άνθρωποι κατέληξαν στη φυλακή, συμπεριλαμβανομένων πολλών επισκόπων. Στη χώρα των φυσικών και στιχουργών, τής «Οτεπέλι» (ΣΤΜ: η απο-σταλινοποίηση την εποχή τού Χρουστσόφ η οποία έφερε την πολιτική φιλελευθεροποίηση, το κλείσιμο στρατοπέδων καταναγκαστικής εργασίας, την αποκατάσταση πρώην εγκλείστων), τού «Βροχή Ιούλη μήνα» [1], έστελναν μοναχούς σε ψυχιατρεία όπου και τούς δίναν με το ζόρι ψυχοφάρμακα, η αστυνομία και οι ακτιβιστές τής Komsomol ασκούσαν βία στους προσκυνητές. Εκκλησίες και ιερείς δέχονταν επίθεση κάτω από την πλήρη αδράνεια μέχρι και σιωπηρή ενθάρρυνση των αρχών, ενώ μερικές φορές για να διασκορπιστούν κάτοικοι που εναντιώνονταν στο κλείσιμο ναών έπρεπε να επιστρατευτούν στρατιωτικές μονάδες. Η προσπάθεια οριστικού «ξεμπερδέματος» με το ζήτημα τής Εκκλησίας υλοποιούνταν με σκληρότητα.

Φέρνουμε πίσω στην μνήμη πέντε ιστορίες που συνέβησαν κατά τη διάρκεια τού διωγμού τού Χρουστσόφ με πρωταγωνιστές γνωστούς ανθρώπους τής Εκκλησίας, ιστορίες που χαρακτηρίζουν έντονα εκείνη την εποχή. Πέντε παραδείγματα αποφασιστικότητας. Τρεις από αυτές μαρτυρούν ότι οι διώκτες, κατά κανόνα, υπολόγιζαν μια έλλειψη αντίστασης, δεν ήταν έτοιμοι να αντιμετωπίσουν αμυνομένους και φοβόντουσαν. Εάν συναντούσαν αντίσταση, κάναν πίσω, όσο γελοίο και φανταστικό να ακούγεται αυτό για μια χώρα όπως η Ε.Σ.Σ.Δ. . Και άλλες δύο ιστορίες οι οποίες μαρτυρούν ότι το πιο σημαντικό και το πιο δύσκολο πράγμα κατά τη διάρκεια τής δίωξης ήταν η αποφασιστικότητα που επέδειξε ο ιερέας: στην μία περίπτωση να τελέσει προσευχή για τούς εχθρούς του, προσευχή που τέλεσε το πρωί κι ήταν για εκείνους που τού επιτέθηκαν την προηγούμενη νύχτα. Ή σε μια άλλη περίπτωση, η αποφασιστικότητα τού ιερέα να κηρύξει σε μια άδεια εκκλησία χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα, σκεφτόμενος ότι κάποιος μπορεί να έχει έρθει στην εκκλησία κι απλά να μην τον έβλεπε στο σκοτάδι.

Μητροπολίτης Νικόδημος: Μόλις οι τροχοί αγγίξουν το έδαφος, πάτα γκάζι!

Η Τσάϊκα (ΣτΜ: ρωσικής κατασκευής αυτοκίνητο) τού Μητροπολίτη Νικοδήμου (Ροτόφ) είναι πιο πρόσφατο μοντέλο από το αυτοκίνητο στο οποίο γίνεται αναφορά στην συνέχεια. Πριν από μερικά χρόνια, επιδιορθώθηκε για χρήση στην συνοδεία των αυτοκινήτων τού Πατριάρχη για επίσημες εκδηλώσεις. Στη φωτογραφία: άφιξη τού Πατριάρχη Κυρίλλου στον Μέγα Εσπερινό τού Πάσχα στον Καθεδρικό Ναό του Χριστού Σωτήρος, 15 Απριλίου 2012.
Φωτογραφία: Υπηρεσία Τύπου τού Πατριάρχη Μόσχας και Πασών Ρωσιών.

Για το πώς συνάντησαν στελέχη τής Komsomol τον νέο Μητροπολίτη Λένινγκραντ και Νόβγκοροντ Νικόδημο, αφηγείται ο Μητροπολίτης Σμολένσκ και Καλινινγκράντ Κύριλλος και νυν Παναγιώτατος Πατριάρχης, στη συλλογή “Άνθρωπος τής Εκκλησίας”:

“Ήδη στην είσοδο του Καθεδρικού Ναού του Αγίου Νικολάου, κοντά στον περίβολό του, η Λιμουζίνα τύπου ZIM (ΣτΜ: σοβιετικής κατασκευής εξαθέσιο σεντάν) τού Μητροπολίτη βρέθηκε μπροστά σε ένα μεγάλο πλήθος φιλομεθυσμένων νεαρών που εμπόδιζαν το αυτοκίνητο να περάσει. Ο οδηγός τού Μητροπολίτη, Μιχαήλ Πετρόβιτς, πρώην πιλότος μαχητής που πέρασε από τον πόλεμο, άνθρωπος που δεν ιδρώνει το αυτί του, ζήτησε ήρεμα τον Βλαντίκα (ΣτΜ: Αρχιερέας) τι να κάνει. Ο Βλαντίκα αντέδρασε «στρατιωτικά» – «πάμε μπροστά». Ο Μιχαήλ Πετρόβιτς οδήγησε το αυτοκίνητο προς το πλήθος. Η απόσταση γινόταν ολοένα και μικρότερη. Όταν έμεναν μόνο μερικά εκατοστά, τα νεύρα εκείνων που στέκονταν

στην περίμετρο δεν μπορούσαν να αντέξουν, οπότε χώρισαν στα δύο και το αυτοκίνητο πέρασε στον περίβολο τού καθεδρικού ναού.

Προφανώς, έχοντας συνειδητοποιήσει ότι δεν κατάφεραν να εμποδίσουν το αυτοκίνητο τού Μητροπολίτη, οι εξοργισμένοι νέοι μπλόκαραν το αυτοκίνητο από όλες τις πλευρές και βάλθηκαν να το σηκώσουν. Κάποια στιγμή, η ήρεμη φωνή του Μιχαήλ Πέτροβιτς ενημέρωσε τον Βλαντίκα ότι ήταν αδύνατο να προχωρήσει περισσότερο, καθώς το αυτοκίνητο ήταν ήδη στον αέρα. Ο Βλαντίκα παρέμενε εντελώς ήρεμος, απορροφημένος, συγκεντρωμένος. Μετά από σύντομη αναμονή, είπε: “Μόλις οι τροχοί τού αυτοκινήτου αγγίξουν το έδαφος – πάτα γκάζι”. Δεν χρειάστηκε να δώσει μια δεύτερη φορά την εντολή στον Μιχαήλ Πετρόβιτς. Μόλις κατέβασαν το αυτοκίνητο στο έδαφος, πάτησε γκάζι. Η ταχύτητα ήταν βέβαια χαμηλή, και γι’ αυτό δεν τραυματίστηκαν όσοι ήταν γύρω από το αυτοκίνητο. Αλλά οι αποφασιστικές ενέργειες τού οδηγού φόβισαν το πλήθος, και χωρίστηκε. Με μεγάλη δυσκολία, το αυτοκίνητο έφτασε στην είσοδο του ιερού. Και βέβαια ούτε λόγος περί πανηγυρικής εισόδου τού αυτοκινήτου στο Ναό από την κεντρική είσοδο η οποία και ήταν ζωσμένη από νεαρούς.

Αρχιμανδρίτης Αλύπιος. Αυτός που περνά στην επίθεση, αυτός και κερδίζει

Πολλές ιστορίες έχουν φτάσει μέχρι τις μέρες μας για τον αγώνα τού ηγούμενου τού μοναστηριού τών Σπηλαίων τού Πσκοφ, αρχιμανδρίτη Αλύπιος (Βορόνοφ) για να σώσει το μοναστήρι από το κλείσιμο. Έχουν αποτυπωθεί τόσο στο βιβλίο «Σχεδόν άγιοι» όσο και στα απομνημονεύματα τού διάσημου αναστηλωτή Σάββα Γιάμσικοφ. Στις μέρες μας, πολλές από αυτές τις ιστορίες, κάποιος που δεν έχει ζήσει τέτοιες καταστάσεις, τις διαβάσει σαν ιστορικά ανέκδοτα, χαμογελώντας με

το πόσο ωραία και καλά πήγαιναν οι μοναχοί να ψηφίσουν σε πομπή ή πώς ο ηγούμενος έβαλε τούς αλεξιπτωτιστές τού Πσκοφ στην θέση τους. Αλλά, εκείνη την εποχή, μόνο για γέλια δεν ήταν όλα αυτά. Παραθέτουμε στην συνέχεια ένα παράδειγμα ετοιμότητας για αυτοθυσία. Ιδού το απόσπασμα από το κήρυγμα τού Αρχιμανδρίτη τού μοναστηριού των Σπηλαίων τού Πσκόφ Ναθαναήλ (Ποσπέλοφ) την ημέρα τής εικοστής επετείου τού θανάτου τού πατέρα Αλύπιου:

” «Αυτός που πηγαίνει στην επίθεση, αυτός και κερδίζει » - αυτή την αρχή κουβάλησε ο πατέρας Αλύπιος από την κοσμική ζωή, από τις τρομερές εποχές τού Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ωστόσο, αυτήν την αρχή την ακολούθησε πάντα, ειδικά όταν επρόκειτο για περιπτώσεις άδικης καταπίεσης τού μοναστηριού, των πιστών.

Όταν ο πατέρας Αλύπιος έκαψε το χαρτί (με προσωπική υπογραφή του Ν. Χρυστόφ) σχετικά με το κλείσιμο τού μοναστηριού των Σπηλαίων τού Πσκόφ μπροστά στους «απεσταλμένους τής Εξουσίας», εστράφη προς αυτούς και τούς είπε:

- Προτιμώ τον μαρτυρικό θάνατο παρά να κλείσω τη μονή.

Όταν ήρθαν για να πάρουν τα κλειδιά τού Μοναστηριού διέταξε τον υπάλληλό του: «Πατέρα Κορνήλιε, έλα εδώ με ένα τσεκούρι, θα κόψουμε κεφάλια σήμερα!”

Μετά από αυτά τα λόγια του και βλέποντας την αποφασιστικότητα στα μάτια τού π. Αλύπιου, αυτοί που ήρθαν να πάρουν τα κλειδιά έφυγαν άπραγοι”.

Άγιος Αμφιλόχιος τού Ποτσάεφ: Άνθρωποι, κυνηγήστε τους!

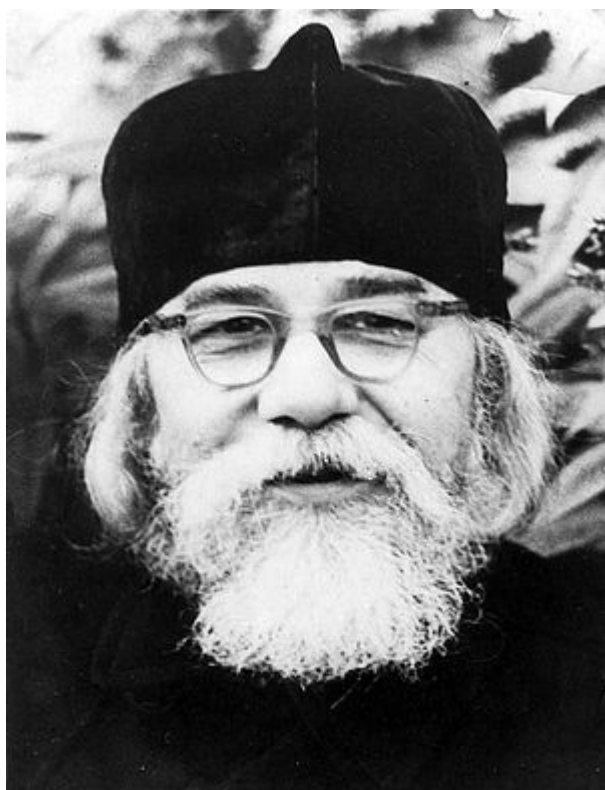
Από μια ιστορία που σχετίζεται με τον βίο τού Αγίου Αμφιλόχιου στην Λαύρα τού Ποτσάεφ (ΣτΜ: Ορθόδοξο μοναστήρι στην κωμόπολη Ποτσάεφ στην δυτική Ουκρανία. Επί αιώνες το σημαντικότερο πνευματικό κέντρο τής Ορθοδοξίας στην δυτική Ουκρανία), ο οποίος αγιοκατατάχθηκε πρόσφατα από την Ορθόδοξη Εκκλησία τής Ουκρανίας (ΣτΜ: τού Πατριαρχείου Μόσχας) μαθαίνουμε για το πώς εμπύχωσε τούς προσκυνητές να απομακρύνουν τούς αστυνομικούς που είχαν έρθει να κλείσουν τον καθεδρικό ναό της Τριάδας. Τον καιρό που συνέβησαν τα γεγονότα, ο Μοναχός Αμφιλόχιος δεν είχε ακόμη πάρει το Σχήμα, γι 'αυτό κι ονομαζόταν Ιερομόναχος Ιωσήφ:

«Φθινόπωρο 1962, καλέσαν τον Γέροντα στην πόλη Brody, σαράντα χιλιόμετρα από το Ποτσάεφ, για να δει ένα κορίτσι με σπασμένο χέρι (ο Άγιος Αμφιλόχιος ήταν γνωστός ως καλός βοτανολόγος και ορθοπεδικός). Επέστρεψε στο μοναστήρι μέσω της πύλης από την άλλη πλευρά κι έτσι δεν είδε τι συνέβαινε στον καθεδρικό ναό τής Τριάδας. Ο μοναχός δεν πρόλαβε καλά-καλά να ανοίξει την πόρτα τού κελιού του, όταν ένας δόκιμος έτρεξε προς αυτόν και βιαστικά τού ανακοίνωσε ότι ο καθεδρικός ναός τελούσε υπό κατάσχεση κι ότι ο αρχηγός τής αστυνομίας είχε ήδη πάρει τα κλειδιά από τον ηγούμενο. Ο π. Ιωσήφ έσπευσε στον ναό. Ήταν γεμάτος, και στην πόρτα τής Εκκλησίας στέκονταν καμιά ντουζίνα αστυνομικοί με τον επικεφαλής τους.

Ο Γέροντας πλησίασε τον επικεφαλής και απροσδόκητα άρπαξε τα πολλά κλειδιά

από τα χέρια του. Δίνοντάς τα στον νεαρό ηγούμενο Αυγουστίνο, που στέκονταν εκεί, είπε (ΣτΜ: στην ουκρανική): “Φύλαξέ τα και μην τα δώσεις σε κανέναν”. Στους αμήχανους αστυνομικούς είπε: «Ο Αρχιερέας είναι το αφεντικό στην Εκκλησία! Κι όσο για σάς πάρτε δρόμο! Άνθρωποι, διώξτε τους», απευθυνόμενος στους παρευρισκόμενους ντόπιους. Εμψυχωμένοι από την έκκληση τού αγαπημένου πατρός, οι ντόπιοι έσπευσαν να πάρουν κονταρόξυλα και όρμησαν καταπάνω στους αστυνομικούς, οι οποίοι φοβήθηκαν τόσο που ετράπησαν σε φυγή».

Γέροντας Ιωάννης Κρεστιάνκιν. Δέηση για τους εχθρούς

Μετά την αποφυλάκισή του το 1955, ο ιερέας Ιωάννης Κρεστιάνκιν (αργότερα αρχιμανδρίτης, γνωστός εξομολογητής τής μονής τών Σπηλαίων τού Πσκοφ) λειτούργησε στο Πσκοφ και στη συνέχεια στη μητρόπολη Ριζάν. Καθότι υπήρξε κρατούμενος, τού απαγορευόταν να ζεί στην Μόσχα. Από τον Δεκέμβριο του 1959 λειτούργουσε στην εκκλησία τού Άγιου Κοσμά και Δαμιανού στο χωριό Λέτοβο, στην περιοχή Ριζάν. Πολύ σύντομα, άρχισαν να καταφθάνουν ανώνυμες επιστολές, οι συγγραφείς των οποίων ορκίζονταν στην “έντιμη Komsomol” κι απειλούσαν να κρεμάσουν αυτόν τον “γυαλάκια” από τον στύλο ενός φαναριού. Την παραμονή τής Πρωτοχρονιάς τού 1961, οι φθονεροί βάλθηκαν να κάνουν τα λόγια πράξεις. Διαβάζουμε τα εξής στην βιογραφία τού π. Ιωάννη:

«Σκιές με μάσκες και κουκούλες διείσδυσαν στην κατοικία τού ιερέα, η οποία ήταν

κάπως απομονωμένη, κοντά στην εκκλησία .. Στην αρχή τον εκφόβισαν κι απαίτησαν να τούς δοθούν τα κλειδιά τής εκκλησίας και τα χρήματα, και αφού έλαβαν την απάντηση ότι δεν είχε ούτε το ένα ούτε το άλλο, οι εξαγριωμένοι επισκέπτες έβαλαν χέρια και πόδια του πίσω από την πλάτη του, βάλαν ένα κουρέλι στο στόμα του και βάλθηκαν να ψάχνουν παντού, ψάξιμο που συνοδεύονταν από ανελέητες καταστροφές, άσεμνες βρισιές και ξυλοδαρμούς τού ομήρου τους. Όταν σταμάτησαν πλέον να ψάχνουν, και μη έχοντας βρει τίποτε, αποφάσισαν να σκοτώσουν τον αυτόπτη μάρτυρα. Κι ενώ χλεύαζαν την πίστη τού ιερέα, τον έριξαν μπροστά στις εικόνες “να ικετεύσει για τον Παράδεισο”. Ξαπλωμένος στο πλευρό του, ο πάτερ εστίασε το βλέμμα του στην εικόνα τού Ιωάννη τού Θεολόγου, που βρίσκονταν στο κέντρο και βυθίστηκε στην προσευχή. Δεν θυμάται πόσο προσευχόταν και όταν ήρθε η αυγή, άκουσε κάτι να κινείται μέσα στην αίθουσα. Πάνω του έπεσε ο Αλεξέι (βοηθός τού π. Ιωάννη στα κατασκευαστικά έργα. Οι επιτιθέμενοι τον είχαν δέσει κατά τη διάρκεια τής επίθεσης, αλλά αυτός κατάφερε να απελευθερωθεί), νομίζοντας ότι ο πάτερ ήταν νεκρός, αλλά όταν επείσθη ότι ήταν ακόμη ζωντανός, με τρέμουλα στα χέρια άρχισε να ξετυλίγει το καλώδιο γύρω από το σώμα του. Αν και δεν ήταν ακόμη στα συγκαλά του, απελευθέρωσε το στόμα τού πατρός από το κουρέλι. Οι δυο τους βάλαν γρήγορα σε τάξη το ερειπωμένο δωμάτιο, υποβοηθούμενοι από την Χάρη τού Κυρίου: «παιδεύων έπαίδευσέ με ό Κύριος καί τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με» (Ψαλ. 117,18)

Και το πρωί ο ιερέας λειτούργησε. Και στον ναό, όλοι με έκπληξη σημείωναν τον ασυνήθιστο τρόπο με τον οποίο ξεκίνησε την Λειτουργία: με μια προσευχή Ευχαριστιών και μνεία των νυκτερινών επισκεπτών του, τα ονόματα των οποίων “Κύριε, εσύ ξέρεις!” [2]. Και σχεδόν κανείς δεν κατάλαβε ότι προσεύχεται για ληστές που δεν ξέραν τι κάναν».

Ηγούμενος Σεραφείμ (Τυάποτσκιν). Προσευχή στο σκοτάδι

Αφού επέστρεψε από φυλάκιση και εξορία, ο ηγούμενος Σεραφείμ (Τυάποτσκιν, αργότερα αρχιμανδρίτης) ήταν σε τέτοιο βαθμό εξαντλημένος που στο εκκλησιαστικό συμβούλιο τού χωριού Ρακίτνοε, ενορίας στην οποία διορίστηκε, γκρίνιαζαν με δυσαρέσκεια. Τι είδους ιερέας είναι αυτός, «σκελετό» μάς στείλανε... Ταξίδεψε μέχρι το χωριό στο πίσω μέρος ενός φορτηγού. Όλοι κάθονταν, ήταν ο μόνος που στέκονταν όρθιος. Κανείς δεν παραχωρούσε την θέση του σε έναν μεσήλικα άνδρα, σε έναν ιερέα. Τα πρώτα χρόνια στο Ρακίτνοε, ζούσε σε ένα κρύο σπίτι - έχυne σκουριασμένο νερό σε ένα κουτί κονσέρβας, έριχνε μέσα παξιμάδια και τα έτρωγε. Και πώς έπρεπε να λειτουργήσει; Ιδού μια ιστορία από το βιβλίο "Ο Γέροντας Αρχιμανδρίτης Σεραφείμ (Τυάποτσκιν) τού Μπέλγκοροντ":

«Ο διοικητής τής περιοχής επέτρεπε να λειτουργεί μόνο τη νύχτα, έτσι ώστε οι άνθρωποι να πηγαίνουν στο κολχόζ (ΣτΜ: συλλογικό αγρόκτημα στην Ε.Σ.Σ.Δ.) και όχι στο ναό. Την Κυριακή, επιτρέπονταν να λειτουργήσει μέχρι τις 9.00, και στη συνέχεια έμπαινε λουκέτο στην εκκλησία. Ο πατέρας Σεραφείμ κάποτε είπε στον εγγόνο του: "Καλά που ήξερα την λειτουργία απέξω, γιατί δεν υπήρχαν κεριά, μόνο ένα καντήλι. Η εκκλησία ήταν άδεια. Δεν υπήρχε κανείς για να ψάλλει, ούτε για να αναγνώσει, ούτε υπήρχε κανένας για να ετοιμάσει το θυμιατήρι. Αλλά μπορούσα να κάνω λειτουργία όλη τη νύχτα". Ρώτησα: "Και καλά, για ποιόν ήταν το κήρυγμα αν η εκκλησία ήταν άδεια;". Κι η απάντηση που έλαβα ήταν: "Μα δεν θα μπορούσε να είναι κάποιος στο σκοτάδι; Γι' αυτούς ήταν.". Βάλτε τώρα με το μυαλό σας: σε έναν σκοτεινό ναό, νύχτα με παγετό, ένας ιερέα κάνει κήρυγμα και, είμαι βέβαιος γι' αυτό, κλαίει από έπαρση, όπως το συνηθίζει».

Μετάφραση για το gr.pravoslavie.ru: Γρηγόριος Μάμαλης, Pravoslavie.ru